

Un projecte pedagògic al Museu Etnològic de Cultures del Món de Barcelona

Com si la vida pogués comparar-se a l'examen del carnet de conduir, s'acostuma a dividir tot tipus d'ensenyament en dues branques, teoria i pràctica, que es consideren completament diferenciades. Aquest maniqueisme, tanmateix, no sempre ha estat tan evident. En la Grècia presocràtica s'anomenava *theorós* —origen de la paraula teoria— aquella persona que participava en els cultes dionisíacs adoptant una doble actitud estètica: observadora i participativa. No es considerava necessari copsar externament un esdeveniment per poder valorar-lo.

El projecte educatiu del Museu Etnològic i de Cultures del Món de Barcelona (MUEC) és una revisió d'aquest postulat. Com a bon museu d'antropologia, no és un aparador on lluir objectes valuosos, sinó un mirall on interrogar-se com a societat i plantejar-se les preguntes més difícils de formular. Aquesta és precisament la gran dificultat que tenen els comissaris i guies per aconseguir generar interès en el públic. Al capdavant, tal com va observar Villamor, moltes persones poden preguntar-se: «Quin interès té anar a un museu perquè m'expliquin com visc avui en dia?» La intervenció va esbrinar els trucs que s'utilitzen per aconseguir-ho entre els més petits.

PRESENTACIÓ: Manel Carrera, redactor de www.festes.org

PARTICIPACIÓ: Agnès Villamor, treballadora del Museu Etnològic i de Cultures del Món de Barcelona

Dificultats i objectius del projecte pedagògic del MUEC

El ciutadà comú sap definir la filosofia o la filologia, ni que sigui genèricament, com l'estudi del pensament i les llengües. No passa el mateix respecte a l'antropologia, si bé aquesta també pot definir-se de manera concisa com l'estudi de les cultures humanes. L'antropòleg que així ho faci, tanmateix, es veurà sotmès a noves preguntes: «Què entens per cultura? Les formes de sociabilitat humana, els coneixements etnològics, els rituals i litúrgies, els codis simbòlics, la conflictivitat política?» Precisament perquè l'antropologia desitja analitzar diferents esferes de la vida humana, és tan difícil explicar-la en una conversa de bar.

Convé tenir present, per altra banda, que els museus d'antropologia només tenen raó de ser per a la societat a qui van adreçats. Els Caravaggio són quadres universals, que generen una fascinació semblant arreu del planeta. Contràriament, les exposicions antropològiques es deuen a un context local i a una realitat concreta. Si els museus etnològics d'Amsterdam, València, Barcelona no fossin notablement diferents —no només en els objectes exposats, sinó també en la concepció—

**Els museus
d'antropologia
només tenen
raó de ser per
a la societat
a qui van
adreçats.**

Un dels recursos pedagògics utilitzats amb més freqüència és l'estranyament.

significaria que han fracassat en la seva missió d'interpel·lar la ciutadania. Així doncs, quan el Museu Etnològic i de les Cultures del Món i l'Institut Català d'Antropologia decideixen impulsar un projecte pedagògic adreçat al públic infantil, tenen presents les dues dificultats esmentades: desconeixement de la tasca antropològica per part de la població i incapacitat d'imitar un projecte pedagògic.

Conscient d'aquestes limitacions teòriques, el MUEC volia oferir visites escolars dinàmiques i atractives. Transmetre un coneixement vivencial s'endevinava molt més eficaç que fer una dissertació teòrica que la canalla oblidaria tot just abandonar el centre. Un dels recursos pedagògics utilitzats amb més freqüència, va apuntar Villamor, és l'estranyament. Aquesta tècnica antropològica consisteix a formular «una pregunta que és molt òbvia, però que els informants no et saben explicar». L'objectiu últim de l'activitat és que els infants s'adonin que tota visió del món és una construcció ideològica temporal i, en conseqüència, susceptible de ser canviada. La sexualitat, va insistir l'antropòloga, brinda un exemple molt il·lustratiu:

Fa només trenta anys, els homosexuals eren considerats malalts. Avui en dia ja no. Això demostra que aquelles actituds que avui considerem com a *normals* potser seran titllades d'*estranyes* en un futur. L'antropologia ens dota d'unes eines metodològiques per suspendre els nostres prejudicis. És una tasca complicada, ja que, al capdavant, els prejudicis ens ajuden a viure. El projecte pedagògic vol que els alumnes desenvolupin una mirada crítica del nostre dia a dia.

Despertar l'interès dels infants

El projecte pedagògic del Museu Etnològic de Barcelona encara es troba gatejant. En els primers compassos de vida s'ha emmirallat en l'experiència del Museu Blau, integrat en el Museu de Ciències Naturals de Barcelona. Per tal d'optimitzar l'interès dels infants, es preveuen múltiples guions en funció de quines siguin les temàtiques que els generin més curiositat. Així, es fomenta que facin intervencions i plantejgin dubtes o preguntes amb total llibertat. Amb la mateixa

finalitat divulgativa, s'intenten adequar les visites a l'edat i el nivell acadèmic dels alumnes.

Per augmentar la concentració dels visitants, s'alternen les dissertacions teòriques amb tot tipus d'activitats lúdiques: gimcana, recerca d'objectes, manipulació de materials, etcètera. Per tal de maximitzar l'atenció dels infants, les explicacions teòriques no sobrepassen els trenta minuts. Des del MUEC plantegen la possibilitat de crear un equip pedagògic, conformat entre d'altres per mestres i professors, que estudiï com millorar l'experiència dels infants. Actualment els centres educatius visiten tres espais del centre: la Reserva Visitable, l'exposició permanent «Sentir el patrimoni» i l'exposició «Les cares de Barcelona».

«L'antropologia», va concloure Villamor, «és una eina de crítica social. Per això no s'inverteixen gaires recursos perquè estigui presents a les escoles». Seguint els principis de la museologia social, els centres museístics han d'adreçar-se al conjunt de la població, independentment del seu gènere o edat. Els infants també hi han de trobar un espai que puguin sentir com a propi. Les visites guiades proposades pel MUEC no solucionen per si mateixes aquesta problemàtica de fons, però permeten avançar en la direcció correcta.

A destacar

1. L'antropologia promou una observació participant envers les comunitats analitzades. Com a tal, estimula una reflexió crítica sobre les cultures i les societats.
2. Les visites escolars als museus d'antropologia han d'estimular la reflexió crítica dels infants demostrant que tot consens és una construcció ideològica temporal.
3. Perquè siguin profitoses educativament, les visites han de ser dinàmiques, vivencials i adaptades als interessos de l'alumnat.

Per tal d'optimitzar l'interès dels infants, es preveuen múltiples guions en funció de quines siguin les temàtiques que els generin més curiositat.